

GITANA NOTRIMAITĖ

Taip pat, tik... kiek kitaip

Virginija Balsevičiūtė, *Juditos Vaičiūnaitės kūryba*, Vilnius: Vilniaus pedagoginio universiteto leidykla, 2009, 244 p., ISBN 978-9955-20-464-0

Virginija Balsevičiūtė knygos *Juditos Vaičiūnaitės kūryba* pratarinėje teigia, kad apie šios poetės kūrybą parašyta nemažai straipsnių ir recenzijų, tam tikriems jos aspektams skirtų studijų, „bet monografijos kol kas nėra. Šiuo darbu siekiama užpildyti spragą lietuvių literatūros moksle“ (p. 5). Autorės sieki įtvirtina ir nuobodokas, probleminio užtaiso stoką signalizuojantis pavadinimas, kurį suvokiu kaip pažadą aprėpti Vaičiūnaitės kūrybos visumą, savotiškai apibendrinti gana gausią, bet mozaikišką vaičiūnaitianą.

Tokį užmanymą matome ir knygos struktūroje. Knygą sudaro keturios dalys. Pirmose dviejose lyg ir laikomasi chronologinės perspektyvos, tęsiama klasikinės monografijos tradicija. Kitose dviejose sinchronija keičia diachroniją: trečioje dalyje aptariami svarbiausi Vaičiūnaitės kūrybos semantiniai centrai, ketvirtoje tyrinėjama poetika. Toks medžiagos pateikimas atrodo logiškas, tam tikra prasme labai vaičiūnaitiškas: pradžioje aptariama, kaip išsikristalizuoja tam tikros temos, kurios paskui yra išskleidžiamos, pakartojant esminius momentus.

Kita vertus, būtent pirmosios, biografiniam–chronologiniam principui pavaldžios, dalys atrodo itin problemiškos. Antai dalyje „Biografijos metmenys“ referuojant keletą šaltinių pasakojama apie Vaičiūnaitės gyvenimą. Tai gal ir būtų įdomu, net naudinga, jeigu toji medžiaga nebūtų lengvai pasiekiamo trečiame Vaičiūnaitės raštų tome ar jei monografijoje būtų pateikta naujos empirikos. Suprantu, kad jos nėra arba ji nėra lengvai prieinama ar skelbtina dėl poetės ir jos artimųjų valios, bet imantis biografistikos šios problemos turėtų būti apgalvotos ir „apžaištos“, turima informacija panaudota išmoningiau. Tačiau dažniausiai ir ja praslystama paviršiumi arba net ir radus naujesnės, ne visiems prieinamos medžiagos (pavyzdžiui, Maironio lietuvių literatūros muziejuje saugomų poetės piešinukų: 1954 m. perpiešto Mergelės Marijos atvaizdo, vėliau pieštų Tomo Venclovos ir sesers Dalios portretų, autoportreto (p. 30) ir kt.), ja pasinaudojama gana neišradingai, taip ir nepasiekiant galimos įtaigos, tarkim, minėtus piešinius

pateikus kaip iliustracijas. Dažniausiai apsiribojama žinomais Vaičiūnaitės interviu, pokalbiais, autobiografija ar biografija iš senoko 1977 m. leidinio *Tarybų Lietuvos rašytojai*. Pastarąją knygą išskiriu todėl, kad ja, man regis, pradedama viena iš Balsevičiūtės monografijoje itin nuosekliai plėtojamų Vaičiūnaitės receptijos linijų:

Kas dažniau buvo juntama – gyvenimo pilnatvė ar stoka?

Paminėtini keli svarbūs išgyvenimai, pačios poetės akcentuoti. Visų pirma, suvokta vienatvės vertė. [...]

Didžiausias neišsipildymo jausmas patiriamas suvokus, kad niekad nebuvu globojama – „neturėjau nei tėvo, nei brolio, nei vyro“. Sulaukusi keturiasdešimties, poetė apgailestavo dėl dviejų dalykų – kad nebuvu lemta išsipildyti svajonei: turėti daug vaikų, ir kad neteko pamatyti platesnio pasaulio. (p. 22)

Tai problemiškas Vaičiūnaitės moteriškumas, prie kurio grįšiu vėliau. Be jo užuomazgų, cituotame fragmente matyti kitas „Biografijos metmenų“ bruožas – medžiagos skurdumas ir, sakyčiau, supaprastinimas: kadangi apie neišsipildymus daugiau neprabylama, atrodytų, tai galioja visam Vaičiūnaitės gyvenimui. Nors, kaip sako pati Balsevičiūtė, tuo metu Vaičiūnaitei buvo keturiasdešimt. Ko gero, perdėm vienaprasmiška interpretacija?

Panaši tendencija paprastinti matoma ir antroje dalyje, kur siekiama aptarti iš įvairių poetės pasisakymų rekonstruojamos kūrybinės savimonės, taip pat kūrybos raidos bruožus. Čia, man regis, ne visai etiškai teigiama, kad iš pokalbių matyti, jog „poetei artėjant prie keturiasdešimties jau susiformavusios jos estetiškos nuostatos, atsiradusi žmogiškoji branda“ (p. 29). Kaip ir ne visai korektiškai elgiamasi kalbant apie Vaičiūnaitės atidą žodžiui:

Ji akcentavo, kad ją traukia tarptautiniai žodžiai, maždaug tarp „madonos ir džokerio“, ir domina žmonių vardai, ypač antikiniai ir skandinaviški. Pati kūrėja buvo pajutusi atskirų žodžių pavojingumą, jų pernelyg dažną vartojimą: „apvėlė gražieji žodžiai – šiaurė, erškėtrožė, kristalas, sankryža, pirmapradis, laukinis“. (p. 31)

Palyginkime šį ir ilgesnį Vaičiūnaitės atsakymo į klausimą apie tradicijos, inercijos, žodžio galią fragmentus:

Nuo tada [kalbama apie kovą su tradicinėmis poetybėmis – GN] nebėra gražių sąvokų, pamėgau gremėdiškus žodžius (kitaip būtų man blogai, nes iš prigimties turiu ligūstą polinkį estetizuoti, alergišką išrankumą ir siaurą skonį). Bet dabar žinau, kad viskas grįžo kitais keliais: ir pretenzingumas, ir išsiškoti teko ir teks, ir apvėlė gražieji žodžiai – „šiaurė, erškėtrožė, kristalas, sankryža, pirmapradis, laukinis“ ir pan. Taip pat dabar žinau, kad žodžiai dažnai niekuo dėti, kad kartojasi mintys, nuotaika, sintaksė, kompozicija, pati struktūra.¹

Taigi, regis, kalbama ne tik apie pavojų, bet ir apie kartotės neišvengiamumą, savotiškas kūrybos konstantas.

Schematizavimas (paradoksalu, jog iš siekio suprobleminti – p. 41) paspendžia pinkles ir išskiriant tris Vaičiūnaitės kūrybos raidos etapus – ankstyvąjį (1960–1971), vidurinįjį (aštuntas–devintas dešimtmečiai), vėlyvąjį (Nepriklausomybės laiko). Žinia, sunku nubrėžti aiškias tokios, kone visų sutarimu, mažai besikeitusios, autoepigonizmu „kaltintos“, poetės kūrybos raidos ribas (tad gal ir nereikia?). Tai suvokia ir pati knygos autorė: turbūt ne veltui taip atsargiai kalbama apie rinkinius po *Šiaurės herbais* ir *Pakartojimai*, kuriuose įžvelgiama tam tikra kūrybinė branda (p. 42–43). Atrodytų, išskiriant periodus riboženkliais tampa erdvės modeliavimas, subjekto pasaulio pajauta, poetinio pasaulėvaizdžio dominantės: įžvelgiamas judėjimas nuo ankstyvųjų eilėraščių plačių erdvinių panoramų, jaunatviško maksimalizmo, grafinių eksperimentų, ryškios instrumentuotės (p. 46) link didėjančio dėmesio praeities laikui (p. 48), būties pilnatvės jausmo, aprėpiant ir šviesuosius, ir tamsuosius aspektus (p. 50), nuosaikesnės instrumentuotės (p. 51) viduriniuju laikotarpiu. Vėlyvojo periodo „[k]nygų pavadinimai kelia kitokias asociacijas nei kūrybos pradžioje: laiko, šiaurės, senų daiktų, prislopintos šviesos; arka ir vainikas – tai, kas sujungia ar užbaigia, paveikslas – tai, kas sustabdo, įrėmina“ (p. 51), [d]aug depresinių nuotaikų“ (p. 55), svarbiausias šio laikotarpio vertybinis sprendimas – kad „gyvenimą įprasmina kūryba“ (p. 56). Panašu, kad ieškoma ir randama tai, ko norima. Turbūt daugelis skaičiusiųjų Vaičiūnaitę suabejos teiginiais apie įrėminančių figūrų, šiaurės to-pikos, atidos seniems daiktams, depresinių būsenų atsiradimą ar išryškėjimą vėlyvuju laikotarpiu. Čia verta prisiminti ankstyvajam periodui prisikirtą rinkinį

1 „Eilėraštis kaip medžio lapas“, in: Judita Vaičiūnaitė, *Raštai*, t. 3, Vilnius: Gimtasis žodis, 2008, p. 217–218.

Po Šiaurės herbais, mirguliuojančias vizijas, rūkus *Klajoklėje saulėje* ir visuose rinkiniuose, kur tik atsigręžiama į istoriją (beje, savo knygelėje *Naujosios lyrikos semantika* apie tai kalbėjo ir Balsevičūtė), „Senas fotografijas“ kaip paveikslu invariantą rinkinyje *Neužmirštuolių mėnesį*. Spindinčios žemažiūrės, iš medaliono į naktį žvelgiančios akys šio rinkinio cikle „Sekmadienis senamiesty“² taip pat liudija vieną svarbesnių Vaičiūnaitės poetikos bruožų – pažvelgti netgi į save iš šalies, portretuojant, t. y. neva objektyviai. Kadangi vidurinis laikotarpis tematikos ir poetikos požiūriu akivaizdžiai išsiplečia bent dviem rinkiniais ir į vieną, ir į kitą pusę, į tokį periodizavimą žiūriu kiek rezervuoti. Juolab kad jis niekur nenuveda, kaip ir neproblemiškas savo pirmeivių, kitų Vaičiūnaitės tyrinėtojų, darbų inventorizavimas.

Kalbant apie pirmąsias dalis paranku aptarti ir metodologinę autorės laikyseną. Tiesą sakant, eklektiškumą. Pradėkime nuo Vaičiūnaitės kūrybinės saviemonės aptarimo, suponuojančio sąmoningą tam tikrų idėjų realizavimą, – tai, beje, patvirtinama ne kartą, kad ir klausiant „[k]aip sukuriama semantinė erdvė, leidžianti humanizuoti miesto kultūrą, kokiomis idėjomis vadovaujamasi kuriant meninį pasaulėvaizdį?“ (p. 63) ar teigiant, jog poetė yra „atsirinkusi išskirtinius daiktus ir įspūdžius, turinčius galią atverti emocinę patirtį“ (p. 147). Nuosekliai vartojami *motyvo*, *įvaizdžio* terminai. Tad klaustina, kaip su tokiu požiūriu susijęs pasąžas su ne visai korektišku lyg ir semiotiniu inkliuzu:

Būtis suvokta kaip gyvybinga, spalvinga ir pilnutinė (tiesa, joje netrūksta mirčių ir išsiskyrimų), leidžianti patirti „to vieno vakaro pilnatvę“. Eilėraščio laikas euforiškas, orientuotas į ateitį – tai lemia nuoseklus būsimąjo laiko vartojimas. Aktantų lygmenyje išvykusiems ir mirusiems priešinami gersiantys arbatą. Būties, kaip minėta, Vaičiūnaitės poezijoje yra svarbi, dažnai įgyjanti ritualo paslaptį ir apeigiškumą. (p. 156)

Kadangi retsykais pasitelkiama semiotika, neaiški pasidaro *figūratyvinio* eilėraščio sąvoka (p. 46). Kitos sąvokos išskysta dėl neapibrėžtumo, – nesuprantu, kas vadinama *asmeninės tematikos lyrika* (galbūt tai lyrika, kurioje prabylama apie save, išsiskirama aš vardu, neva biografiniai arba tiesiog meilės eilėraščiai?), ypač kai teigiama, jog ji silpna paskutiniuose poezijos rinkiniuose (p. 54).

2 Judita Vaičiūnaitė, *Raštai*, t.1, Vilnius: Gimtasis žodis, 2005, p. 251.

Taip pat nesuprantu, kas yra tas „pagrindinis estetiškai išlavintos kūrybinės sąmonės asociacijų tipas [išskirta mano – GN], kai sniegas tirpsta kaip klavesino garsas, senamiesčio gatvės primena graviūras, o naktis atrodo kaip iš senovinių tekstų.“ (p. 50–51). Keistai vartojama ir, sakysim, lakaniškosios veidrodinės stadijos sąvoka. Antai ir pacitavus Lacaną, teigiama, kad „[l]akaniškoji ‚veidrodinė stadija‘ Juditos Vaičiūnaitės kūryboje išlieka visą laiką, liudydama nuolatinę savistabą, patvirtindama kūrybos autobiografiškumą“ (p. 165). Beje, tokia išvada daroma aptarus *Vaikystės veidrožio* fragmentą, kuriame pasakojama apie bundančio moteriškumo patirtį žvelgiant į save veidrodyje. Panašūs momentai menkina ir kur kas įdomesnes trečią ir ketvirtą knygos dalis, skirtas Vaičiūnaitės kūrybos interpretavimui.

Šiose dalyse aprėpiamas įspūdingas Vaičiūnaitės poezijos masyvas nuo kūrybos pradžios iki paskutinio rinkinio. Tiesa, įvade pažadėjus analizuoti vienaveiksmes dramas, eseistikos knygą *Vaikystės veidrody* (p. 5), apie pirmąsias teuzsimenama keletą kartų (p. 36, 115, 134–135), kiek daugiau dėmesio skiriama eseistikai, o šiaip liekama poezijos erdvėje ją aptariant poetikos ir tematikos (ar ne tai turima galvoje kalbant apie du svarbiausius semantinius centrus?) aspektais. Šie du centrai – miestas ir „moters likimas, egzistencijos aspektai ir patirtys“ – ir pristatomi trečioje dalyje. Prie miesto prišlieta su skirtingomis vietovėmis susijusi medžiaga pateikiama skyriuje „Poetinė geografija“. Antrasis centras – „Moters pasaulis“ – kiek problemiškesnis. Jau pats pavadinimas reikalauja komentaro: kas gi tas moters pasaulis? koku būdu jis išskiriamas – pagal tematiką, o gal pagal sakymo situaciją? Ar subjektas, kalbantysis yra moteris, tekste atpažįstama gramatiškai, iš išvaizdos detalių ir pan.? Iš pradžių atrodo, jog telkiant ir analizuojant medžiagą bus svarbu tai, apie ką kalbama poezijoje (p. 62), ir tatau, ko gero, turėtų racijos. Juoba kad pati Vaičiūnaitė yra sakiusi, jog jai rūpi moters likimas, jo išskėlimas į dienos šviesą, nes moterys, priešingai nei vyrai, dingsta iš istorijos, yra pamiršamos³. Tačiau poskyrių pavadinimai („Vaikystė kaip prarastas rojus“, „Kasdienybės valdos“, „Svarbiausios būties patirtys“, „Kaukės“) ir juose pristatoma medžiaga tai paneigia. Akivaizdu, jog daroma prielaida, kad eilėraščiuose kalba moteris, tad ji ir tegali kalbėti apie moters pasaulį. Nenorėčiau veltis į teorinę diskusiją, kas yra tasai moteriškumas, įrodinėti, kad vyrai rašo ne tik apie vyrus, savo tekstuose kalba ne tik vyrų balsais, ir

3 „Iš praėjusių vasarų herbariumo“, in: Judita Vaičiūnaitė, *Raštai*, t. 3, p. 264.

atvirkščiai. Žinau, kad Vaičiūnaitei toks skirstymas nepatiktų (prisiminkime ne tik jos feministines nuostatas, bet ir reakciją į provokuojančius su moteriškumu susijusius klausimus, kurių kulminacija laikyčiau atsakymą į Sauliaus Šaltenio klausimą apie amžinąjį moteriškumą⁴), nors gal tai ir nesvarbu.

Vis dėlto maga užduoti keletą klausimų. Kodėl pirmame poskyryje kalbama ir apie Vaičiūnaitės eilėraščius, skirtus vaikams, – ar tokiu būdu suponuojama, kad vaikams rašo tik moterys? Ar įmanoma pasitelkus Vaičiūnaitės kūrybą įrodyti, kad *Kęstutaičiai. Restauracija* – „vienintelis Vaičiūnaitės eilėraščių ciklas, kuriame dominuoja vyrų pasaulis?“ (p. 136). Kodėl minima, jog „[m]oteriškajam buvimui atskleisti svarbus savasis kūnas ir drabužiai“ (p. 120), ir prisimenamos subjekto išvaizdos detalės – antakiai, žemažiūrės akys, skara, suknia, tačiau nebesigilinama į „vėlyvąjį“ kūrybos periodą? O jame tokių detalių mažėja (regis, kartais minimas megztukas), labai retai kalbama *aš* vardu (vis dažnesni transpozicijos atvejai, t. y. *aš* keičia *tu*), gramatinė moters reikštis apskritai reta. Akivaizdu, jog vaduojantis iš poetei sąmoningai ir nesąmoningai primetinėto salomėjiškumo⁵ (juk ilgam Vaičiūnaitei įsiminė Kazio Borutos žodžiai apie Salomėją Nėrį – „Kauno poniutė“ „vištos galvele“⁶), mažėja tiesioginio išsakyto, atrodytų, slepiamas stereotipiškai suvokiamas moteriškumas. Mano supratimu, paskutiniame rinkinyje šia kryptimi nueita toliausiai. Gal todėl ir kyla įspūdis, kad jame, kaip minėta, silpnėja *asmeninės tematikos lyrika*?

Apskritai moteriškumas pagal *Balsevičiūtę* varijuojamas visoje knygoje, pradedant recenzijos pradžioje minėta citata apie pilnatvę ir stoką, baigiant pasąžais, tiesiog provokuojančiais klausti ir klausti: kodėl būtent moters kambarys su daug kambarinių gėlių, senų daiktų, veidrodžiu yra jaukus ir intymus (p. 80)? kodėl „tai tikrai jos [moters – GN] pasaulis – virtuvė, palangė su neplautais indais“ (p. 204)? Ar tik „moters pasaulio peripetijos“ tėra „ilgesys artimo žmogaus ir džiaugsmas trumpam jo sulaukus, širdgėla, gaudulys...“ (p. 200)? Šie fragmentai, beje, pratęsia jau įprastą tapusią Vaičiūnaitės, tos, anot Kubiliaus, mylinčio moteriškumo poetės, interpretavimo tradiciją. Juk 1967, 1982 m. *Lietuvių*

4 „Ant senamiesčio grindinio“, in: Judita Vaičiūnaitė, *Raštai*, t. 3, p. 278.

5 Žr. Vytautas Kubilius, „Lyrinis herojus ar lyrinės akimirkos“, *Pergalė*, 1962, Nr. 10, p. 160, Algimantas Baltakis, „Spalvingai, nuoširdžiai, natūraliai“, in: *Poetų cechas: Pastabos apie šiuolaikinę lietuvių poeziją*, Vilnius: Vaga, 1975, p. 178, Juozas Stepšys, „Visiems atvira poezija“, in: *Literatūros panorama 1986*, p. 53.

6 „Laisvės sąlygom mano poezija būtų buvus kitokia“, in: Judita Vaičiūnaitė, *Raštai*, t. 3, p. 243.

literatūros istorijose, 1976 m. Prano Naujokaičio *Lietuvių literatūros istorijoje*, o vėliau ir Kubiliaus *XX a. literatūroje* kartojami Vaičiūnaitės kūrybos bruožai tampa viena iš jos recepcijos ašių, bylojančių ne tik apie Vaičiūnaitės poeziją, bet ir apie to meto kritikus, tiksliau, jų gana intensyviai eksploatuotą moteriškumo sampratą. Gaila, kad ir šiandien tebesisukama tame uždaramame rate.

Mažiausiai mąstysenos klišių, man regis, yra ketvirtoje, turiningiausioje dalyje, skirtoje poetikos tyrinėjimams. Joje Vaičiūnaitė skaitoma bemaž be išankstinių nuostatų, į tyrimų lauką įtraukiami iki šiol nenagrinėti problemiški poezijos aspektai. Analizuojant erdvę bašliariškai atsigręžiama į kriauklės, kiaukuto, kevalo semantiką Vaičiūnaitės poezijoje, tyrinėjamos brangakmenių ir tauriųjų metalų reikšmės; įdomus ir *Metuose*⁷ skelbtas knygos poskyris apie veidrodi. Aptariama prarasto laiko poetika ir eilėraščių noveliškumas. Bandant nusakyti noveliškųjų Vaičiūnaitės eilėraščių bruožus minimas poetės ketinimas parašyti dramą, kritikų pastebėjimai apie jos pomėgį remtis kitų žanrų patirtimi (p. 195). Čia verta prisiminti Balsevičiūtės nepaminėtą senoką Vito Areškos⁸ pastebėjimą šia tema ir pačios Vaičiūnaitės, palydinčios rinkinį *Neužmirštuolių mėnesį*, žodžius apie sąmoningus bandymus sulieti poeziją su drama ir novele⁹. Pagal kintantį adresanto ir adresato santykį tyrinėtoja išskiria tris noveliškojo eilėraščio tipus: pirmame adresatas – mylimasis ar šiaip artimas žmogus (p. 194), antrame adresanto (kaip ir visur, vienaprasmiškai – moters) situacija komplikuotesnė (egzistencinė aklavietė ar pan., p. 200–203), trečiame adresanto ir adresato santykis problemiškausias, adresantas dažniausiai neapibrėžtas (p. 204–205), taip tarsi pratęsdama Dalios Satkauskytės idėją¹⁰ apie Vaičiūnaitės lyrikos dialogiškumą.

Įdomiausias ir šviežiausias paskutinis ketvirtosios dalies skyrius „Kūrybos intertekstualumas“; kuriame per įvairius kontekstus poezija atveriamą netikėtais rakursais. Labiausiai intriguojantis atrodo jau publikuotas „Raudonosios lelijos“ ir „Gladiatorių gėlės“ skaitymas¹¹. Ne tik suminima, kokie kitų meno dirbinių

7 Virginija Balsevičiūtė, „Veidrodis Juditos Vaičiūnaitės kūryboje“, *Metai*, 2007, Nr. 7.

8 Vitas Areška, *Lietuvių tarybinė lyrika*, Vilnius, Vaga, 1983, p. 309–310.

9 Judita Vaičiūnaitė, „Apie eilėraščių knygą *Neužmirštuolių mėnesį*“, in: *Raštai*, t. 3, p. 160.

10 Dalia Satkauskytė, „Kommunikacinės strategijos moterų poezijoje (Nijolė Miliauskaitė, Judita Vaičiūnaitė, Birutė Pūkelevičiūtė, Liūnė Sutema)“, *Literatūra*, Nr. 43 (1), p. 53.

11 Virginija Šlekienė, „Juditos Vaičiūnaitės lyrikos intertekstualumas“, in: *Acta litteraria comparativa I, Kultūros intertekstai. Mokslo darbai*. Vilnius, Vilniaus pedagoginio universiteto leidykla, 2006.

fragmentai matomi poezijoje, bet ir atskleidžiama, kaip kultūrinė citata – raudonos ir juodos spalvos kontrastas – funkcionuoja interpretuojamuose Vaičiūnaitės tekstuose. Tačiau ir šiame įtraukiančiame skyriuje kartais praslystama paviršiumi registruojant numanomus galimus muzikos, dailės intertekstus, tačiau nieko su tuo nedarant (p. 208, 210, 214). Tokie į gilesnę analizę nepretenduojantys paminėjimai atrodo kaip perteklinė, varginanti ir nuobodoka informacija.

Beje, pertekliaus yra ir daugiau. Kalbant apie Vilnių, pacituojama nemenka Jurijaus Lotmano straipsnio atkarpa, kuri kitoje pastraipoje vėl atpasakojama (p. 65); aptariant Vaičiūnaitės minimus brangakmenius ir tauriuosius metalus gausiai cituojami įvairūs brangakmenių žinynai, monografijos tekstą darantys naivų (p. 184–193). Pasitaiko ir verčiančių stabtelėti bendrybių. Antai aptariant *prarasto laiko poetiką* (beje, ši metafora ne visai tinkamai vartojama kalbant apie „istorinius“ Vaičiūnaitės eilėraščius) teigiama:

Pasikartojimas yra vienas iš pačių svarbiausių Juditos Vaičiūnaitės eilėraščių kompozicijos principų.

Pasikartojimai įvairiuose teksto lygmenyse – esminis dažno eilėraščio struktūros pagrindas. Kartojamas žodis, atskira frazė. Gausi ir įvairi eilėraščių instrumentacija, suartinanti tolimus savo prasme žodžius, taip sutankindama prasminį audinį, atrodo, yra atsiradusi iš tų pačių paskatų. Tai dar kartą patvirtina, kad Juditos Vaičiūnaitės meninis pasaulis itin vientisas – ir savo gilumine pasaulio pajauta, ir formaliąja raiška. (p. 160–161)

Argi tai netinka visai poezijai, argi ne apie tai kalbėjo Romanas Jakobsonas teigdamas, kad poetiniuose tekstuose paradigmintis ekvivalentiškumo principas realizuojamas sintagminėje ašyje? Įtarimą kelia ir kartais šmėkštelinčios kitokio pobūdžio bendrybės, pavyzdžiui, kad chrizantemos ir neužmirštuolės yra mirties gėlės (p. 82), ar išnyranti egzaltacija (p. 104). Nors šiaip autorės kalba aiški, rami, sklandi, kartais pernelyg detalizuojanti.

Labiausiai imponuoja, jog autorė savo sumanymo laikosi nuosekliai – ne šuoliuoja per gausybę Vaičiūnaitės tekstų, o tikslingai atsirenka, bando aprėpti jos poezijos visumą. Tokia sutelkianti knyga apie vieną iškiliausių mūsų poezijos figūrų išties reikalinga.